СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 287. Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 10. грудня, 1926. VOL. XXXIV. No. 287. Jersey City, N. J., Friday, December, 10. 1926. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕСИЛАЄ КОНҐРЕСОВИ БУДЖЕТ НА СЛІДУЮЧИЙ РІК

РАДИТЬ ОБНИЖИТИ ПОДАТКИ ДВОМА РАТАМИ.

ВАШИНҐТОН, 8. грудня. — Президент Кулидж вислав до конґресу письмо з проектом буджету на 1927. рік.

Видатки федерального уряду, після сього буджету, малиби виносити 3 міліярди 643 міліони 701 тисяч долярів, а приходи понад 4 міліярди 26 міліонів 780 тисяч долярів. Президент радить ужити частину надвижки, що буде виносити коло 383 міліони, на обниженнє податків двома ратами.

Межи инчими видатками президент пропонує 680 міліонів на краєву оборону, 30 міліонів на виконуваннє проґибіції, 82 міліони на поправу летництва, а 705 міліонів на удержаннє ветеранів.

ДЕМОКРАТИ ВИСТУПАЮТЬ З ПЕРШИМ ПРОЄКТОМ ПРО ОБНИЖЕННЄ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН, 8. грудня. — Демократичний конґресмен Гарнер предложив конґресови вироблений демократичними послами проєкт зниження податків.

Податки, після сього проєкту, малоб обнижитися сейчас. На сю ціль малоби піти з буджету 335 міліонів долярів.

Проєкт відкликує всі федеральні податки від автомобілів, тикетів, клюбів та біржі.

ВУЛВЕРТОВА КОМПАНІЯ ЗАПЛАТИТЬ 50 ПРОЦЕНТІВ ДИВІДЕНДИ.

НЮ ЙОРК, 8. грудня. — Дирекція 5 і 10 центових шторів Вулверта заявляє, що шеровці сеї компанії дістануть як різдвяний подарунок шери на 50 процент шерів у їх посіданню. Сі шери вартувати будуть в обігу 165 міліонів долярів.

ДИСКУСІЯ ЗА „СПЕЛОВАННЄ" НАЗВИ РІЗДВА.

НЮ ЙОРК, 8. грудня. — Кількох місцевих проповідників почало аґітацію за тим, щоби перестати писати імя Різдва через „XMAS". Вони кажуть, що таке „спелованнє зневажає імя Христа, та що повинноси писати ціле слово: „CHRISTMAS".

Другі священики заявилися проти такого розуміння „спелованння", кажучи, що взагалі в „спелованню" сяк чи так не може бути ніякої образи.

РОСПРАВА ПРОТИ БУВШОГО МІНІСТРА.

ВАШИНҐТОН, 8. грудня. — Нині роспочато наново росправу проти бувшого міністра Фола та нафтового підприємця Догені, обжалованих за обманюваннє уряду, яку перервано було через недуґу Догені.

Велику сензацію на росправі викликав свідок Денбі, бувший міністер фльоти, який взяв на себе всю відповідальність за винаєм федеральних нафтових теренів приватним підприємцям. Він заявив, що Фол поступав за його порадою.

ПРОЛОМАЛИ ЛЕДЯНУ БЛЬОКАДУ ВЕЛИКИХ ОЗЕР.

СОЛТ СТ. МЕРІ, Мишиґен, 8. грудня. — Три сильні лоди та великий паровий пором потрафили наконець нині проломати ледову бльокаду Великих Озер. Сі кораблики добули наперед з леду корабель Ґенерал Ґаретсон, за котрим пішли вже без труду другі кораблі, захоплені ледом. Сі всі майже кораблі наладовані канадійською пшеницею.

ПОВСТАННЯ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО, 8. грудня. — Федеральний уряд війни доносить, що федеральні війска побили в двох місцях повстанців проти уряду.

В стейті Дурандо підняв проти уряду нове повстаннє Фернандес, бувший адютант бандита Вілі.

До столиці Мексика приїхала нині пані Колонтай, представниця большевицького уряду в Москві перед мексиканським урядом. На двірци витала її комуністична демонстрація, яка несла прапори з написями: Най жиють наші московські браття. Пані Колонтай була так змучена подорожею, що вона не вийшла до демонстрантів ні до ґазетярів, а поїхала просто до свого готелю.

„МОКРІ" В ОНТАРІО ПОБІДИЛИ БІЛЬШОСТЮ ЧВЕРТИ МІЛІОНА.

ТОРОНТО, Онтаріо, 8. грудня. — Остаточне перечислення голосів, відданих при послідних виборах у провінції Онтаріо в справі проґибіції, показує, що проґибіцію завалила більшість, яка виносить 225,624 голоси.

АҐІТАЦІЯ ЗА 5-ТИДНЕВИМ ТИЖНЕМ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК, 8. грудня. — Вілем Ґрін, голова Американської Федерації Праці, у своїй промові перед союзом юнїй будівляних робітників заявив, що 5-дневий тиждень праці стає щораз більше популярний. Бесідник доказував, що сього вимагає і робітниче здоровля і економічні зглядии.

ЗИМОВІ ВИПАДКИ.

НЮ ЙОРК, 8. грудня. — Міська поліція сильно здивована великим числом зимових випадків. Перший сніг сеї зими був немовби виґналом до неосторогии зі сторони дітий і старших людий. Богато дітий, спускаючися на санках з горбів, влетіло під троки й погинуло на місци, або вийшло з тяжкими покаліченнями. Поліційний заряд видав приказ поліції дивитися за тим, щоби діти не спускалися на небезпечних місцях.

ФРАНК САМ СЕБЕ БУДЕ РЕҐУЛЮВАТИ.

ПАРИЖ, 7. грудня. — Премієр і міністер фінансів Поанкаре виробив детайлічний плян буджету, який покриває всі предвиджені видатки враз з оплатою процентів від заграничних американських і анґлійських довгів. Коли той буджет вдержиться, франк буде стало підноситися в своїй вартости і в той спосіб сам себе ўреґулює. Правда, що з його зростом приходиться населенню богато витерпіти, але ті шкоди, заявив Поанкаре, є менші від тих, які стрінули Францію, коли франк летів в долину.

ШТРАВС ВЕРНУВ ДО ВІДЕНСЬКОЇ ОПЕРИ.

ВІДЕНЬ, 7. грудня. — Славний композитор Рихард Штравс, який покинув був диреґентуру в державній віденській опері, повернув назад. Тепер остане вже на завсігди у Відни, бо держава звільнила його віллю з городом, яку йому подарувало місто, від всіх податків на протяг 60 літ.

СЕНАТОР КРИТИКУЄ ЦЕРКВУ ЗА ЇЇ ПРОҐИБІЦІЙНУ АҐІТАЦІЮ.

ВАШИНҐТОН, 7. грудня. — Брус, демократичний сенатор з Меріленду, виступив у конґресі з острою критикою проти так званої Ради Тверезости, Проґибіції й Моралі при методиській епископальній церкві.

Сенатор назвав сю раду одиноким „Ватиканом", який грозить розбиттєм американській політиці. Він говорив, що аґітація, яку розвела ся церковна рада, є більше шкідливою для американського народа, як найбільше непоміркованє вживаннє алькоголічних трунків.

Він закликав всіх демократів до боротьби проти нахальної політики церковних провідників, які хочуть диктувати людям політику.

ЗОРЯНИЙ РАД.

Два швайцарські вчені д-р Кольвостер і д-р Дезаліс повернулись із гори Монх, що має 13.465 метрів, і подають до відома вислід своїх астрономічних обсервацій: — деякі зорі висилають радіоактивне проміння багато сильніще як наш земний рад. Треба тільки це проміння якось переловити. Вчені не тратять надії, що це їм вдасться.

ДОЛЯ НАУКОВИХ НАГОРОД.

Кілька літ тому французька Академія Наук оголосила нагороду 250.000 фр., які одержить той, хто перший найде спосіб комунікації з найближчим сусідом землі: з Марсом. В р. 1907. Академія Наук в Ґетінґені оголосила нагороду міліона марок за розвязку славної проблеми Фермата. Донині нічого не відомо, що сталося з цими грішми. Не знаємо, як порозумітися з Марсом і не знаємо, як розвязати формулу Фермата; зате знаємо, що і франк і марка сильно втратили в останніх роках на вартости. Чи ці наукові проблеми здеваловались одночасно з валютою?

З РОДИННИХ ТРАГЕДІЙ.

Львів мав зворушаючу судову розправу. Ширша публика не брала в ній участи як при розправах „сензаційних", бо сам предмет розправи був такий безнадійно сумний, що ніхто не мав сміливости його вислухати. У травні цього року дочка сторожа 24-літня Марія Мартін зарубала свого батька сокирою в хвилі розпуки та оборони. Батько був пияком і неробою і кілька разів тижнево вертаючись у ночі до хати, перевертав усе верх дном і погрожував жінці та дочці. Жінка та дочка боролися з нуждою і безладдям батька, який продавав навіть їхню одіж і сильно побивав їх. Коли одної пяної ночі він загрозив жінці та дочці, що їх убє і сховав під подушку сокиру, дочка в смертельнім жаху та в почуванні ненависти і самооборони, тою самою сокирою вбила батька. На суді призналась до вини; всі свідки потвердили дійсний стан родинного життя Мартінів; лікарі ствердили, що обвинувачена находилась у мент злочину в стані психічно невідповідальнім. Присяжні судді потвердили тільки вбивство і 12 голосами признали її невідповідальність; обвинувачена звільнена від вини і кари.

ЗАМИКАЮТЬ УСТА.

Не вільно державним урядникам-Українцям займатися культурною роботою. На такому становищі стоїть Президія Апеляційного Суду (!) у Львові, яка наказала п. Вінкентію Микласевичеві, судді в Калуші — зрезиґнувати з головства філії „Просвіти", бо становище голови дало підставу до узасадненого підозріння його в антидержавній діяльности. Суддя Микласевич устипив з головства філії.

Цей нечуваний факт трапився тепер, коли стільки говориться про „свободи".

КРЕМАТОРІЯ І РАБІНИ.

У Варшаві розбирають цікавий конфлікт віроісповідної жидівської громади з родиною помершого 70-літнього Жида, якого тіло спалили в крематорії. Рабін не хотів тих останків поховати, а комісаріят заявив, що похорони — діло рабіна. Родина помершого звенулась до міністерства з проханням рішити справу, вказуючи на те, що на окописку є вже три урни з попелом небіщиків.

ВИСТУП ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

На осінній сесії черновецької повітової ради прийшло зараз на другий день обрад (7. XI. ц. р.) до конфлікту між Румунами і Українцями. Український селянин Данилюк зажадав, щоби на засіданнях уживано також української мови. На це накинулися Румуни, а університетський проф. і бурмістр Чернівців Сбіра (перед виборами сам офіціяльно признавав національний терор лібералів над національними меншостями) з піною на устах почав кричати: „Ніхто не сміє забувати, що ми живемо в румунській державі, на румунській території. Мешканці Буковини мусять вже раз переконатися в цьому і навчитися румунської мови. Коли Українці жадають українських шкіл та українського університету в Чернівцях, то це прямо безумство. Це нічо иншого, як явна іреденда. Прецінь живуть тут ще й инші національности, яким потрібноби також подати поміч. Може ще хтонебудь захотіти, щоби ми говорили по турецьки або по китайськи. Диктувати собі в своїй хаті не позволимо нікому".

Ця заява шовініста викликала прикре враження між всіми присутними. Але з українських радних, т. зв. „Угодовців", що були також присутними, як бувший головний посіпака Василька піп Драчинський (бувший віцемаршалок Буковини), др. Смеречанський, др. Кирилів, ніхто з них не запротестував проти такого безличного визову, бо це моглоби бути небезпечне перед своїми хлібодавцями-Румунами. Мусів протестувати український селянин Мегасюк, який сказав, що жадання Українців спираються на румунську конституцію і на той факт, що в самім черновецькім повіті живе 150-460 Українців, а тільки 46,000 Румунів.

СЕРБСЬКИЙ ГОЛОС ПРО УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

Сербський церковно-політичний тижневик „Весник" в ч. 39. містить велику передову статтю під заголовком „Українська церква", в котрій ґрунтовно зясовано утиски Поляків над українською церквою на протязі цілої історії, а зокрема обговорено всі теперішні заходи. Кінчається стаття закликом до оборони української православної церкви під Польщею.

ШТУЧНИЙ ГЕЛІЙ І АЛЬХЕМІЯ.

У наукових колах великою сензацією стали відкриття зроблені німецьким хеміком Панетом, який витворив гелій штучним способом. Його відкриття потверджувалоби погляд стародавніх і середньовічних альхеміків, які були глибоко передсвідчені, що первні можна перетворяти і вірили в можливість творення золота з нешляхотних металів. Такий погляд наука вважала спершу помилкою, а пізніще навіть пересудом. Найновійші дослідники вертаються знову до віри найдавніших.

СУМНІВАЄТЬСЯ В МІЛІТАРИЗМ КАЙЗЕРА

ЛОНДОН, 8. грудня. — Адмірал Марк Керр подає в оголошенім в лондонськім Таймсі листі свої погляди на мілітаризм бувшого німецького кайзера Вільгельма.

В 1908 р. перебував армірал довший час на острові Корфу і мав нагоду говорити з німецьким кайзером. Ту розмову передав Керр в своїм часі лордам Мек Кенна і Гелден.

Вільгельм говорив: Хоч другі думають, що я пну до війни, я задержую спокій від 20 літ. Спокій можна задержати тільки через мир Німеччини з анґльо-саксанською расою і той мир я задержую. Ми не можемо думати про побіду, коли ви будете проти нас, бо ви маєте за собою довгу службу і велику практику на морю, а за нами коротка служба і практика на суші. Колиб ми навіть виграли війну, то вона пхне Німеччину яких 100 літ взад. Франція хоче за всяку ціну відобрати назад Альзацію і Льотаринґію і тому в союзі з Росією. Через те й ми мусимо держати велику армію.

Керр подає инші розмови з американським амбасадором Вайтом, з яких рівнож виходить, що німецький кайзер був проти війни.

ВІДКИНУЛИ ЦЕНЗУРУ ПОСТУПОВАННЯ УРЯДУ ПІДЧАС СТРАЙКУ.

ЛОНДОН, 8. грудня. — Ремзей Мек Доналд, провідник Партії Праці вніс в парляменті резолюцію, якою він критикує поступованнє уряду в часі майнерського страйку, закидуючи йому протяганнє справи та сторонничість і попертя власників. Резолюція перепала, бо за нею було 131 голоєів, а проти неї 339.

Премієр Болдвин скинув вину за те, що так довго тревали переговори, на гістеричного оратора Кука і на тих членів Партії Праці, які не гляділи на добро самої справи, а більше на те, щоби при слідуючих виборах дістати наново голоси і йшли по стороні демагогічних крикунів в роді Кука.

Ллойд Джордж заявився рівнож проти внесення.

НОВИЙ КОАЛІЦІЙНИЙ КАБІНЕТ В ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ, 8. грудня. — Новий коаліційний кабінет премієра Заіміса одержав на народнім зібранню вотум довіря 235 голосів проти 11. Новий кабінет буде займатися зміною конституції, усунення політики з рядів армії, пацифістичною політикою за границями держави, розоруженням і економією.

БЕТЛЕН ОДЕРЖИТЬ БІЛЬШІСТЬ.

БУДАПЕШТ, 8. грудня. — Перший день нових виборів до угорського парляменту заповідає більшість для уряду теперішнього премієра гр. Бетлена. Голосованнє, яке відбулося в 103 округах, дало більшість урядови, бо перейшов всего один тільки опозиційний кандидат. Вибори будуть тревати пять днів. Вже тепер можна одначе цілком певно ствердити, що уряд дістане 140 місць і буде мати більшість.

ПОБОЮЮТЬСЯ ПОВОРОТУ ГАБСБУРҐІВ ДО УГОРЩИНИ.

БУКАРЕШТ, 8. грудня. — Румунська преса подала алярмуючі вісти, що до Угорщини повертають назад Габсбурґи. Пізнати це можна по збільшенім монархістичнім русі та по введенню до життя палати панів.

На случай, колиб мав обняти престол малолітний Отто, син послідного австрійського цісаря Карла, — правив би державою реґент.

Противником повороту Габсбурґів має бути дотеперішний реґент Горті, який, як кажуть, має сам апетит на угорську корону.

ЗГОРІЛА КОРОЛІВСЬКА ПАЛАТА В СТОЛИЦІ РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, 8. грудня. — В часі, коли переводили на румунськім королі другу операцію, зачала горіти в місті стара королівська палата, яка згоріла до тла, бо був сильний вітер і не можна було її вратувати. Шкода виносить понад $1,000.000.

При гашенню арештовано американських фотографів, які робили зняття для мувіс. По тім випущено, але знятих образів не звернено.

ПРОТИ ВІВІСЕКЦІЇ.

ЛОНДОН, 8. грудня. — Велика громада любителів псів зібралася біля університету в Лондоні, щоби запротестувати проти вівісекцій, доконуваних на псах. Богато власників псів нарікало, що пси щезають, та що їх лапають і віддають університетови до ляборaторій для експериментів.

Професор Верней заявив, що всі пси купують на ринку. Це не задовольнило протестуючих і вони зібралися на мітінґ, на якім предсідателькою була княжна Гамильтон. На мітінґ охорони псів прийшли і студенти медицини, а один з них звернувся до княжни з запитом: А з якої то звірини походить отте чудове біле футро, яке ви носите? На те княжна відповіла, що це звичайна собі імітація. Така сама, як її носять тисячі других жінок в Лондоні.

НЕМА НІЯКИХ СЕКРЕТНИХ КЛЯВЗУЛЬ В ІТАЛІЙСЬКО-АЛЬБАНСЬКІМ ДОГОВОРІ.

РИМ, 8. грудня. — Урядово висказують своє здивованнє з тих побоювань, які видно в Югославії і других краях з приводу заключення італійсько-альбанського договору. Міністерство справ заграничних перечить, будьто би в тім договорі були уміщені якісь секретні умови військового характеру. Договір виглядає так як його оголошено. В тій формі буде він відданим Лідзі Націй до реєстрації.

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загранщею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

за кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА УГОДА

Недавно тому відбувся зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання у Львові. Є це річний зїзд обновленої давної національно-демократичної партії, на якої плечах ще й досі спочиває три четвертих всьої народної праці в краю. Обєднанне надає так би сказати цілий тон старокраєвій політиці. Тому його зїзд має всегда особливе значіння. До нього приглядаються уважно як свої так і чужі, особливо наші опікуни, польські окупанти.

Поляків найбільше інтересує одно, чи Укр. Нац. Дем. Обєднанне (коротко: УНДО) признає вже польську державність на українських землях, чи воно вже зреклося своїх національних самостійницько-державних аспірацій і чи йде на угоду з Польщею.

По сьогорічнім зїзді польська преса розтрубіла по світі, що в УНДО провалилися сторонники президента Петрушевича, а побідили угодовці з д-ром Володимиром Бачинським на чолі. З того приводу, заявляє польська преса, наступила повна ліквідація впливів д-ра Петрушевича на край і можна надіятися, що доперва тепер прийде до правдивої польсько-української угоди.

Ми не входимо в ті тертя, які проявлятюься в УНДО, бо ми їх звідси з Америки не вигладимо ні усунемо. Ми не годні навіть пізнати властивої сути тих терть, тому ту справу найкраще лишити самому краєви. Фактом є, що в УНДО є тертя між так званою самостійницькою групою, або петрушевичівською, яка противна засадничо всяким накладуванням з Поляками, а рештою, яка не виключає можности пертрактацій з урядом, бо від такої можности не може відмовитися ціяка відвічальна політична партія. Від тих терть в лоні партії до угоди з польським урядом одначе ще далеко. А що так є, бачимо з того, що нам приносить старокраєва преса.

„Новий Час" з дня 8. листопада згадує про заяви і інтервю, які оголошує польська преса, а в яких якісь близше неозначені „високо поставлені Українці" висказують своє обурення з приводу вбийства Собінського, які заявляються за польським крулем і які лебедять нікчемну пісню про польсько-українське братерство. Виписують це Поляки, щоби себе самих обманювати, бо, як пише „Новий Час": „До цього часу не вдалося Полякам зрущити з місця нашого фронту. Ні одна з наших партій, чи то національна, чи соціялістична — не зійшла з засадничого становища, яке супроти Польщі заняла збірна воля українського народу. Не зійшла ані на крок, не зважаючи на довгі зусилля польської сторони. Не зійшла і не зійде. З почуванням національної гордости можемо сміло сказати — Ні!" Ось так то на ділі виглядає польсько-українська угода.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

ПО РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Самогубна політика уряду.

Радянська телеґр. аґенція України донесла цими днями, що до Одеси прибула 3. лист. делеґація американських Жидів, щоби з рамени кольонізаційного товариства Джойнт прослідити умови дальшої кольонізації України Жидами. Делеґація відвідала жидівські кольонії, що загарбали при протекції Москви найкращий чорнозем Херсонщини та Криворіжжа. Жидівські делеґати, — як звідомлює київська „Пролетарська Правда" з четверга 4. лист. — були одушевлені прихильностю Радянського Союзу до жидівської кольонізації.

— Ні в Палестині, ні в Арґентині — заявив голова делеґації Левін представникови „Ратау" — не має такого успіху в жидівській кольонізації, як у вас на Україні. Радянський Союз має великі заслуги перед всім жидівством у царині переведення Євреїв на хліборобство. Американське жидівське громадянство надалі ще збільшить допомогу Жидам, що бажають кольонізувати Рад. Союз.

Ця коротка нотатка радянського денника дуже характеристична. Вона підтверджує, що рад. Україна стоїть в теперішній мент в огні жидівської кольонізації, а заінтересовання могутнього фінансово Джойту ставить справу жидівського наїзду на Україну в дуже серіозну площину.

Для уявлення грози положення, спричиненого жидівською кольонізацією, слід буде навести кілька точних даних про роботу та пляни світового жидівства в поході на нашу землю. Такими даними служить нам звіт голови „Аґроджойнту" в Рад. Союзі д-ра Розена, складений на великій конференції „Джойнту" в Шикаґо, в жовтні ц. р. По звідомленням д-ра Розена Аґроджойнт переселив з самих містечок 7.000 жидови на рад. Україну. Жидівські оселі находяться головно в округах Херсонській, Криворіжській та на Кримі.

В рр. 1924/25 зареєструвалося 25.000 жидівських родин, охочих поселитися на ріллі. З того числа поселено поверх 10.000. Очевидно переселенський жидівський рух викликав серед українського селянства ворожий відрух. В деяких місцевостях доходило до погромів. Це однак не відстарашило Жидів, бо вже 1925/26 р. зареєструвалося нових 30.000 жидівських родин.

Після звідомлення д-ра Розена, в теперішний мент чекає на Жидів поверх міліона десятин української землі (!). Коло 500.000 десятин „є до розпорядження" Жидам на побережжі Азовського моря, решту 500.000 дес. визначено Жидам над Дніпром.

Що торкається видатків звязаних з переселенням (купівля сільсько-госп. машин, інвентаря і т. д.), то одну третю кольонізаційних видатків поносить „Джойнт", дві треті натомісць — радян. уряд.

Не диво проте, що Жиди горнуться до кольонізації, будують другу Палестину на українській землі. В жидівських кольоніях таки й ніщо не нагадує, що вони не в Палестині. Суди в них жидівські, всі уряди місцевого самоврядування жидівські.

Дивна тільки короткозорість цеї самогубної кольонізаційної політики українського рад. уряду, що без протесту підчиняється вказівкам та забаганкам Москви. Чи харківський уряд думає, що українське громадянство довго дивиться спокійно на жидівську кольонізацію та на примусову еміґрацію українського селянина в туркестанські степи за землею?

Який буде остаточний вислід такої політики?...

(„Новий Час").

ПОТРЕБА ПРОПАҐАНДИ.

Давно вже минулися часи коли вся Европа була затоплена українськими місіями, посольствами, делеґаціями, пресовими бюрами, коли витрачалися сотки тисяч, а то й міліони на пропаґанду, на пресу, на більш чи менш вдалі публікації та видання ріжного характеру.

Минулася ця повінь і сильно зменшилася кількість інформацій про Україну, що зявляється в друку Західно-Европейських країн, зменшилася, але не лише не зникла, а мало по малу починає займати невелике, але більш стале місце, ніж це було в 1917—20 рр.

Нема грошей — змінився і сам метод праці. Зникли з сторінок ґазет інтервю послів і делеґатів та комунікати торговельних заступників про будучі зносини та будучу торговлю з Україною, а натомісць стали зявлятися ріневі повідомлення та статті, не плачені грішми, а оплачені ідеєю та доброю волею українських патріотів.

Вже не кажучи про більші осередки українського життя за кордоном — Чехію, Францію та Німеччину — і в інших країнах ведеться теж непомітна, але витревала і корисна інформаційна праця і ведеться здебільшого особами, які, в свій час, ніяк не могли здобути чести бути співробітниками офіційних пресових бюр з міліоновими буджетами.

Що можна зробити без жадних матеріяльних засобів і пляновою і відданою працею, свідчить між иншими прикладами успіх, який мав студ. Укр. Господ. Академії в Подєбрадах О. Євтухів підчас своеї вакаційної подорожі до Скандинавії. Завдяки його інспірації та інформації, відомий данський журналіст, пастор Рей, написав низку статей про Україну, які були надруковані і передруковані в більш як 75 данських, шведських та норвежських щоденних часописах. Ці статті написані незвичайно оріґінально та талановито і роблять честь не лише здібностям автора, а й ерудиції інформатора п. Євтухова. В них є не лише правдиве освітлення смерти Петлюри, головних політичних подій і питання взаємин з Московщиною і Польщею, але автор спускається аж до найнижчих глибин історії, згадує славнозвісний шлях „з Варяг в Греки", тогочасні зносини України з Скандинавією, згадує варяжських князів і т. д. Він не поминає ні економіки, ні географії України, ні її літератури, якою він визнає старшою за російську, а переходячи до природи її, він цитує слова шведського мандрівника лише в слідуючий спосіб:

„Ви мусите сами побачити дніпрові хвилі. Я пливав на Волзі, мені знайомі широкі води Дунаю, веслував я по Нілю, але Дніпро це є королева всіх рік Старого Світа... Земля козаків — Україна. Блакитне небо, безконечне, прозоре. А степ весною"...

Ці статті були прийняті скандинавським суспільством з великим інтересом і п. Євтухів дістав замовлення одного данського видавця на більшу книжку про Україну.

Занотовуючи заінтересовання нашими справами заходу, приходиться побажати одного: як найбільшої живої пропаґанди. Через знайомства можна зробити більше, як декому здається. І якщо кождий Українець, що їде в світ, освідомить про нашу долю хочби десятьох чужинців, скільки тим поможе він своїй нації!!

(„Новий Час").

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1927 для членів У Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою 9. грудня:
Від. 1 (2 пак.), 2, 3, 5, 6, 7 (2 пак.) 8, 10, 11, 13, 337, 338, 343, 350, 357 364 (2 пак.), 367 (2 пак.), 380, 392 400, 401.

Вислано експресом 9. грудня:
Від. 355.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адміністрацію „Свободи".

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 12-го грудня, сейчас по Службі Божій. На порядку дня справоздання уряду, справоздання контрольної комісії. Справа Сиротинця і Приюту при У. Н. Союзі. Роздача календарів на рік 1927, за котрий кождий член обовязаний заплатити 30 цнт., за примірник. ринимання нових членів без оплати вступного до Братства і У. Н. Союза. Вибір нового уряду на рік 1927. Кождий урядник і член має обовязково явитись під карою. — М. Балецький, Т. Федош, В. Лечвик.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Михаїла Архистратига, від. 142, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 12-го грудня, в Укр. Народнім Домі при Фултон ул. Початок точно о год. 2-ій пополудни. На порядку дня дуже важні справи, які можуть бути вирішені тілько на річних зборах. Справоздання всіх урядників. Справа Сиротинця і Приюту. Роздача календарів на рік 1927 по ціні 30 цит. за примірник. Святкованне двайцятьлітного ювилею братства в році 1927. Справленне статута і вибір нового уряду на рік 1927. Кождий член має явитись під карою. — А. Полевчак, Я. Лещак, П. Остапчук.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в суботу, дня 11. грудня, точно о годині 7.30 вечер, в Нар. Домі на долі міста, ч. 72 Моріс ул. Проситься кождого члена прийти на мітинґ, бо є важні справи до полагодження. На сім мітинґу будесь роздавати календарі У. Н. Союза на 1927 рік, за котрі кождий член має заплатити 30 ц. — Йосиф Крайник, предс.; Василь Глива, кас.; Семен Кусень, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться зараз по Сл. Божій, дня 12. грудня, в гали церковній пир Оклей і Райс ул. Маємо важну справу до полагодження. Проситься всіх членів явитися на сей мітинґ. — В. Пиляк, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Сестр. Пр. Діви Марії, від. 151, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що річний мітинґ відбудеться дня 12. грудня, о 2-ій год. пополудни, в гали парафіяльній, 803 Фронт Стріт. На сей мітинґ проситься всіх членів і членкинь явитися на означений час. Буде справоздание уряду за рік 1926 і вибір новоог уряду на рік 1927. Неявившийся член або членкиня заплатять 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — Ева Біленька, предс.; П. Гуцайлюк, кас.; М. Яремчук, секр.

ҐРІНПОИНТ, БРУКЛИН, Н. Й. Укр. Гов. Дністер, від. 310, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться дня 12. грудня, в словацькій гали, 327 Leonard St., о год. 5-ій вечером. Взиваеться всіх членів прибути в означений час, бо є важні справи, а іменно вибір уряду на рік 1927, розданне товариського статуту, союзовим членам роздаються календарі, за котрі кождий має заплатити 30 ц. Довгуючі члени будуть суспендовані. Будесь приймати нових членів без вступного. — М. Федас, предс.; В. Сенишин, секр.

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного).

(50)

Богато й других осіб було замішано в се діло. Увязнені на розказ царя і жорстоко мучені, хто в Москві, хто в Слободі, вони з своєї сторони називали богато імен, і число мучених росло з кождим днем і дійшло в кінци до трехсот голов.

Іван Василевич, котрий числився з думкою заграничних держав, постановив зачекати, аж відідуть бувші тоді в Москві литовські посли, і устроїти для засуджених одного дня кроваву купель; а щоби вона тим більше вдарила і налякала його противників, для того мала вона відбутися в Москві, в очах всего народа.

На той самий день цар назначив і страту князя Вяземського і Басманова. Мельник, яко чарівник, засуджений був на спаленне на кострі, а для Коршуна, котрого також берегли на се торжество, Іван призначив особливі, ще не чувані муки. На те-ж засудив він і Морозова.

Про подробиці сего страшного дня цар розмовляв до пізної ночи з Малютою.

XXXVI.

Страшний день.

По відізді литовських послів, котрих нарочно випросився супровожати Борис Годунов, у вечір перед днем, призначеним на загальну казнь, московські люде з переляком побачили приготовленне до неї.

На великій торговій площади серед Китай-города поставлено множество шибениць. Помежи ними стояло кілька помостів до обтинання голов. Трохи дальше висів на поперечці між стовпами величезний желізний котел. По другий бік помостів, сторчав одинокий стовп, з притвердженими до него ланцухами, а навколо стовпа робітники накладали стос. Всякі незвісні прибори виднїли між шибеницями і будили в товпі боязливі догадки, від котрих серце наперед стискалось.

Мало-по-малу всі, котрі прийшли торгувати на ринок, розійшлись перелякані. Опустіла не тільки площадь, але й сусідні улиці. Жителі замкнулися в домах і шептали про те, що має бути. Чутка про страшні приготовлення розійшлась по всій Москві, ніхто не показувався на улицях, а лиш колине-коли чвалали ними гінці, посилані з приказами з Арбата, де Іван остановився в улюбленім своїм теремі. В Китай-городі не чути було иншого шуму, окрім стуку теслярських топорів та гамору опричників, що наглядали за роботою.

Коли настала ніч, притихли й сі звуки, і місяць, зійшовши із-за зубчастих стін Китай-города, освітив безлюдну площадь, усю наїжену кілєм та шибеницями. Ні однісеньке світельце не світилося в вікнах; всі віконниці були засунені, лиш сямтам блимали тускло лямпи перед зверхними образами церков. Та ніхто не спав сеї ночи; всі молились, чекаючи раня.

Наконець настав нещасний ранок і в воздусі роздалось сильне краканнє ворон і галок, котрі, чуючи близьку кров, злітались з усіх усюдів в Китай-город, крутились стадами над площадею і унизували чорними рядами церковні хрести, ворота, верхи домів і самі шибениці.

Тишину перервав далекий гук бубнів і тулумбасів, котрий помалу наближався до площади. Вказалася товпа кінних опричників, по пять в ряд. Попереду їхали добоші, щоби розганяти народ і торувати дорогу государеви, та вони даремне бубнили: нігде не видно було живої душі.

За опричниками їхав сам цар Іван Василевич, верхом, в повній збруї, з колчаном коло сідла, з золоченим луком за плечима. Вінець його шелома був украшений Деісусом, то есть зображеннем на емалії Спасителя, а по боках— Богородиці, Івана Предтечі і всяких святих. Чепрак під ним сіяв дорогим каміннем, а на шиї у вороного коня хиталась песя голова.

Поряд з царем їхав царевич Іван, а позаду товпа найблизших царедворців, по три в ряд. За ними йшло поверх триста люда, осуджених на смерть. Закуті в кайдани, зморені муками, вони ледви двигали ногами, слухаючи опричників, що їх наганяли.

На самім кінци йшов многолюдний відділ кінноти.

Коли вони вїхали в Китай-город, і все війско скоро поставало коло шибениць, Іван, не злізаючи з коня, поглянув довкола і на диво завважав, що на площади не було ні одного видця.

— Зганяти народ! — сказав він опричникам. Нехай ніхто не боїться! Кажіть людям московським, що цар тратить своїх злодіїв, а безневинним обіцяє ласку!

Небавом площадь стала наповнятися народом, віконниці отзорились, в вікнах показалися бліді, боязливі лиця.

Тимчасом стос, накладений під кітлом, запалав і на помости вилізли кати.

Іван приказав вивести з числа засуджених декотрих, меньше винних.

— Люде! — сказав він голосно і виразно, щоби всі на площади могли його чути, — ви через своє знакомство зі зрадниками моїми заслужили собі на рівну з ними смерть; але я, в доброті серця, сумуючи над погибелею душ ваших, прощаю вам і дарую житте, щоби ви покутою викупили провини свої і молились за мене, недостойного!

На знак царя прощених відвели на бік.

— Люде московські! — сказав тоді Іван, — ви побачите нині страти і муки; але я караю злодіїв, що хотіли зрадити ворогам государство! Плачуще, предаю тілеса їх терзанію, яко аз єсьм судія, поставлений Господом судити народи мої! І ність лицеприятія в суді моєм, яко, подобно Аврааму, що підняв ніж на сина, я найблизших моїх на жертву приношу! Нехай же впаде кров ся на голову ворогів моїх!

Тоді з поміж осуджених вивели найперше боярина Дружину Андрієвича Морозова.

Іван, в першім пориві роздражнення, призначив було його на найстрашніщі муки; але задля дивної змінчивости характеру, а може й задля загальної любви Московян до боярина, він вечером змінив свою постанову і осудив його на менше жорстоку смерть.

Думний дяк, стоячи коло помосту, розвив довгий звій паперу і прочитав голосно:

— Бувший бояриле Дружино! Ти хвалився заколотити государство, покликати кримського хана і литовського короля Жиґмонта і богато иншої біди й тісноти вчинити Росії. Ти ж відважився лихими, їдкими словами ганьбити самого государя, царя і великого князя всеї Росії, і добрих слуг його до непокірности підбивати. Заслужив ти собі істязанія паче смерти, але великий государ, поминаючи давні заслуги твої, в жалю серця, приказав тебе осібно від других і з опущенням других мук скорою смертю стратити, голову тобі зрубати, маетку же твойого на його государський обхід не відписувати!

Морозов, вийшовши на поміст, перехрестився.

— Чуюся чистим перед Богом і государем, — відповів він спокійно, — віддаю душу мою Господу Ісусу Христу, государя-ж прошу о одну ласку: що лишиться після мене добра мойого, то все нехай розділиться на три части: першу часть на церкви божі і на спомин душі моеї; другу бідним. а трету вірним слугам і холопам моїм; а задовжених людей і невільників пускаю вічно на волю! Вдові-ж моїй прощаю, і вільно їй вийти за кого схоче!

По сих словах Морозов ще раз перехрестився і схилив голову під топір.

Роздався глухий удар, голова Дружини Андрієвича покотилась, і благородна кров його обагрила дошки помосту.

Після сего опричники, на диво народови, вивели оружничого царського, князя Вяземського, кравчого Федора Басманова і батька його, Алексія, на котрого Федір посвідчив на муках.

— Люде московські! — сказав Іван, вказуючи на засуджених: — се бачите моїх і ваших злодіїв! Вони, забувши своє хрестне цілованне, притісняли вас в імени моїм, і, не боючись суда божого, грабили достатки ваші, і губили народ, котрий я їх поставив боронити. І се нині приймуть, по ділам своїм, достойную мзду!

Вяземський і оба Басманови, яко ошукавші царське довіре, були осуджені на жорстокі муки.

Дяк прочитав їм засуд, в котрім говорилось, що вони мали замір збавити царя чарами, що зносились з ворогами государства і притіснювали народ в імени Івановім.

Коли кати, вхопивши Федора Басманова, вивели його на поміст, він обернувся до народа і закричав голосно:

— Народе православний! хочу перед смертю покаятись гріхів моїх! Хочу, щоби всі люде знали мою сповідь! Слухайте, православні...

Але Малюта, що стояв з заду, не дав йому продовжати. Він зручним ударом шаблі стяв йому голову саме тоді, коли він мав зачати свою сповідь.

Окровавлений труп його впав на поміст, а відлетівша голова покотилася, дзенькаючи ковтками, під ноги царському коневи. котрий відхилився, фиркаючи і споглядаючи на неї скісно переляканим оком. Басманов послідною штучкою увільнився від чекаючих його мук.

Батько його і Вяземський не були на тілько щасливі. Їх, разом з розбійником Коршуном, вивели на поміст, де чекали їх страшні знаряди. В той самий час мельника потащили на костер і прикували до стовпа.

Вяземський, зморений муками, не маючи сили стояти на ногах, піддержуваний по під руки катами, дивився дико на всі боки. В очах його не було замітно ні страху, ні жалю. Побачивши прикованого до стовпа мельника і навколо него кружаючі смуги диму, князь згадав його послідні слова, коли старий, зачарувавши його шаблю, дивився в ведро з водою; згадав також князь і свій призид в млині, коли він місячної ночи, дивлячись під шумяче колесо, старався побачити свою будучність, та побачив тільки як вода почервоніла, мов кров, і як заходили в ній зубчасті пили і стали відмикатися та замикатися залізні кліщі.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

„ЧОРНА РУКА".

Українська-католицька церква і тут і в Галичині переживає тепер важку крізу. Під впливом єзуїтизму теперішні владики намагаються відорвати підчинене собі священство від роботи на народнім поли, і то не тільки в політиці, але навіть на поли економічнім. З церковних верхів ідуть змагання, щоби помалу ввести чужинців в ряди нашого духовенства і в той спосіб добути собі таких священиків, для яких національна українська справа буде таксамо інтересна, як н. пр. справа Готентотів чи Зулюсів в Африці. Зразу шукається Бельгійців і Французів на священиків для нашої церкви, а відтак, коли вони підготують ґрунт, набереться досить охочих Поляків, що перейдуть на греко-католицький обряд і докінчать намічений плян. Той єзуїтський плян є златинщити Українців-католиків. Розуміється, що Польща підпирає ці змагання Єзуїтів усьою силою, бо вона розуміє, що лятинізація і польонізація підуть рука в руку.

Коли взяти католицтво в обєктивнім значінню, то воно значить соборне, для всіх людий. Значиться, католицька церква повинна радіти, коли у ній є як найбільше обрядів, які дають змогу кождому народови почуватися дома. Але в єзуїтськім толкованню католицтва правдивим 100% католиком є тільки латинник, а усі другі обряди це лихо, якого треба чим скорше збутися.

Корінна католицька наука це ніщо инше, а наука Христа про любов до Бога через людий. Сила католицької церкви стоїть на тих людях, що перенялися наскрізь тою любовою ближнього. Такі типи, як св. Францішок, як отець Дамян, що пожертвував ціле своє життя для прокажених на острові Молокай і тисячі місіонарів, які прикладом великої посвяти поширюють заповіт Спасителя про любов людий — оце правдива міць католицької церкви.

Нажаль оттими всіми жертвами найкращих людий користується єзуїцька церковна політика, якої ціллю є велич і світова могучість католицтва. Христова наука бере за основу любов, чуття братерства і доброзичливости для кождого чоловіка. Єзуїтська ідеольоґія ставляє ту Христову любов не тільки на послідні місці, але навіть вважає чуття як найбільшу перешкоду в духовій еволюції людства.

Як педаґоґи вони ставлять на першім місци сильну волю, відтак розум, а як непотрібну прищіпку до людського характеру — чуття. Єзуїти все були і є завзяті монархісти, які проповідують єдиновласте у верхах, а сліпий послух для низів. Задлятого вони є рішучими ворогами всяких національних обрядів, бо міркують, що це дає змогу розвиватися демократичній струї в нутрі самої церкви.

Єзуїти бажають привернути католицькій церкві давну мірську владу із повнотою блеску, із абсолютним режімом на увесь світ. Великанською помпою, парадами і хитрою дипльоматією вони намагаються осліпити людські маси, щоби кождий числився із церквою, як непоборимою мірською силою.

Розуміється, що Єзуїти вважають свій чин справдішним управителем католицької церкви, повною силою за папським престолом. Не дивниця, що ґенерала Єзуїтів прозивають чорним папою. Не кождий папа підлягає цілковито їх впливам. Були навіть такі папи, що виступали отверто проти влізливости Єзуїтів, а оден із них поважився був навіть скасувати єзуїтський чин.

Та проте вони віджили назад і знова грають головну скрипку у політиці католицької церкви.

В українсько-польських відносинах Єзуїти записалися відвічними ворогами українства. Виховуючи польське панство у своїх школах та інститутах, вони впоїли у своїх учеників безмежню шляхоцьку буту і релігійний фанатизм поруч із заїлою ненавистю до української „черни", його церкви і віри. Єзуїти в своїй ненависти до православя посунулися так далеко, що знехтували навіть „шизматицьке" хрещення Владислава (нареченого в православнім хрещенню Василя) Ягайла і охрестили його наново в латинській формі, допускаючися через це єреси анабаптизму. Єзуїти були духовими творцями польських драконських законів, які фактично виймали з під права увесь український робучий люд, а українським панам загородили тимиж законами усякий вплив на державні порядки.

Ця сама чорна рука, яка в минувшині забрала нам усі вольности, яка хитрощами і терором забрала нам шляхту, богато міщанства і майже всю інтеліґенцію, цясама скрита, підпольна аґенція простягає і тепер свої кіґті у тій части України, яка попала під ляцьку займанщину.

Єзуїтський вплив бачимо на особі епископа Богачевського, вихованця єзуїтської колеґії в Інсбруку. Тому впливови треба завдячувати те, що епископ Богачевський пішов в розріз з всім українським громадянством в Америці.

Длятого не треба ніяк дивуватися, що епископ [illegible] таке замішання серед нашої еміграції. [illegible] еміграція схопилася, у чім діло. Вона пізнала єзуїтський дух і почула, куди вітер віє.

Та не забуваймо при тім на одно. Єзуїтська політика це ще не католицька віра. І між папами не всі були святі і не всі непомильні щодо дисципліни і способів, як розпоряджатися вірними. Можна боротися з Єзуїтською політикою, але не треба сейчас виступати з католицької церкви, не треба покидати її науки про віру і норовственність, на це, щоби боротися проти насили і кривди, на те, щоби боронити прав і привілеїв українсько-католицької церкви.

І без відступства найдуться такі способи, що Рим мусить вернути нам усьо, на що колись дали свою запоруку попередні намісники на Петровім престолі. Тільки витревалости і мужности видержати аж до кінця.

Тим більшу силу добудемо, чим трівкійше будемо боротися як католики в обороні своєї церкви. Тому я рад з того, що міряне скликають церковний конґрес. Це дуже важна справа. Але коли у тую ідейну бортьбу ідуть міряне, то нехай і наше духовенство затямить добре отті знаменні слова Спасителя, який перестерігає: „Не будьте німими псами!"

Свій.

НАЙ ДРУГІ ОСУДЯТЬ, ХТО МАЄ РАЦІЮ: ГЕТЬМАНСЬКА СІЧОВА ЦЕНТРАЛЯ ЧИ Я.

Дня 4. жовтня був поміщений в „Свободі" мій голос читача, в якім я напятнував таке поведення, що на посвяченню січового, гетьманського прапора в Гемтрамк, Миш., була мова про все, але не про ворогів нашого народа тому, що між куми запрошено місцевих польських патріотів.

За той голос викинула мене Січова Централя з рядів гетьманської Січи, а головний секретар п. Мельникович написав мені, що я не гідний бути членом Січи.

А тепер я питаю: Хто є негідний називатися і бути Січовиком: чи той, що боронить січового імени, що не каже куматися з Ляхами, які поневолюють нашу рідну землю, які мордують Бесарабову, які розстрілюють Шереметів, Скочилісів, які руйнують наші школи і церкви; чи той добрий січовик, що з ними запивається, що боїться в їх присутности навіть згадати про наше поневолення і про ляцькі звірства.

Коли гетьманська Січ кумається з Ляхами, я дійсно не гідний бути її членом, бо моє серце при давній козацькій Сiчи, що не кумалася, але боролася з ворогами українського народа.

Д. Рубаха,
Гемтрамк, Миш.

ЩЕ ПРО ДІМ НА СЕМІЙ УЛИЦІ В НЮ ЙОРКУ.

Знову підносяться голоси, як стоїть справа з домом Українського Народного Комітету в Ню Йорку і що думає нинішна управа зробити з тим домом.

Як нам відомо, на початку цего року теперішна управа лагодилася продати дім та вислати гроші там де вони повинні були вже давно бути вислані. Були вже навіть всякі виготовані проекти та грошеві оферти. Як мені знано, Ліґа Американських Горожан та Злучені Товариства в Ню Йорку були подали такі оферти, однак і до цего часу з тим домом порядку не зроблено.

Питаюсь Вас, панове зарядчики дому, що Ви думаєте зробити з тим домом? Чейже не думаєте, що загал забуде і лишить Вам сирітські гроші до свобідної розпорядимости? Чи Ви самі не знаєте, як наші сироти в старім краю голодують, тиняються без притулку? Чомуж Ви тут хочби річного звіту не подаєте тим, що свою кервавицю складали?

Таж дім приносить чейже якийсь річний дохід, як чую, близько три і пів тисячі долярів в рік. Коли так, то хоть сю суму висилайте. Подайте до відома загалу, що такі а такі у Вас заміри. Навіть на хвилю не припускайте, що загал за справу забуде. Загал ніколи не забуде ні Української Ради ні Комітету, а тим більше не забуде про той сирітський гріш, котрий вложено в Дім Комітету.

Крайна пора, щоби вже ті гроші були вислані там, кому й для кого українська еміграція їх зібрала. Не чекайте, щоби аж обурені жертводавці пішли з процесами в американський суд, та американські ресівери перебрали дім під свій заряд. Пора вже крайна покінчити раз з тим домом; пора вже крайна вислати сирітський гріш для краю на українські сироти.

Петро Мартинюк.
Бруклин, Н. Й.

ВІДОЗВА

до всіх еміґрантів з с. Верняк, пов. Збараж, перебуваючих в Канаді і Америці.

Дорогі Родимці!

Ми низше підписані звертаємося до Вас з рамени читальні „Просвіта" в Верняках з великою просьбою. Іменно читальня наша постановила приступити до будови власного членського дому. Гарний почин до того діла вже маємо. Отсе п. Луць Федоркевич, оден з членів нашої читальні, дарував на ту ціль разом з своєю женою, площу — кавалок города а прочі члени рішили через осінь і зиму наготовити каміння і призбирати гроша так, щоб з весною 1927. р. начати вже будову. Та ми всі свідомі того, що великих фондів зібрати між собою не зможемо, бо нас мало тай ми не богаті. Без Вашої помочі будова того дому не піде. Тому просимо поможіть нам і займіться збіркою гроша між собою та між знакомими і надішліть ті гроші до нас. Ми певні, що Ви, браття родимці, не відвернетеся в тім случаю від нас, но приложите і свою помічну руку до так гарного патріотичного діла. Нехай кождий з Вас жертвує на ту благородну ціль скільки зможі! Покажім ділом, що ми справді любимо своє рідне село, свій народ, свою Україну!

Верняки, дня 29. серпня 1926. р.

За читальню Просвіта в Верняках: Василь Стадник, голова; Василь Шинькар, заст. гол.; Андрій Заричинський, Павло Дутка, Іван Захаревич, Григорій Бойко, Іван Тихоневич, Луць Валіґура, Лука Федоркевич, Іван Заричинський; Дмитро Дутка, секретар.

Повисша відозва сама за себе говорить.

Дорогі Братя з села Верняк і Черниховець! Поможім такому велику ділу. Відчинім своє серце, відкриймо уха і покажім, що ми любимо своє рідне село і своїх братів, котрі простягають до нас руки і просять помочи, щоби побудувати читальню „Просвіти".

Я від себе складаю $10.00; Стефан Вітенко $5.00; разом маємо $15.00.

Гроші можете слати на мої руки, а як зберу більшу суму гроша, то відошлю на руки комітету.

Моя адреса: Теодор Захаревич, 83 Minerva St., Derby, Conn., або шліть до голови читальні: Василь Стадник, в Верняках, почта Збараж, Галичина.

ЧИ В ЄДИНОВЛАСТЮ СПАСЕННЄ НАРОДА

(Історія єдиновластя в Січовій Орґанізації в Америці як причинок до розвязки сього питання).

(2)

На зїзд до Филаделфії приготовив п. Назарук реферат про сю централізацію і в тригодинній бесіді втомив присутних до того степення, ще вже підчас реферату деякі делеґати опустили конвенцію. Не було нічого в тім рефераті, як тільки про „єдиновластє" та про те, що не сміє ніхто скинути голову орґанізації і що голова має сам собі найменувати старшин після своєї вподоби. Цілий сей реферат був опублікований в „Січи" зараз по зїзді в червні 1924 р. і, хто його читав, той певно знайде там хіба підготовчий матеріял до проголошення Скоропадського та монархізму і більш нічого.

По скінченню реферату присутні (було там 38 делеґатів, не включаючи старшин, головних і окружних) були так помучені, що здавалось не могло вже сим делеґатам-робітникам збиратись на яку дискусію. Правда, поставив внесок д. М. Коцюк, який попер п. М. Майорчак і п. Васильовський з Шикаґо, щоб отворити над централізацією вільну дискусію — та п. отаман приказав п. Назарукови ще раз дати реферат і пояснити, що дискусій нема, бо Січ без централізації не піде. Так переперто централізацію, яку мало хто й розумів.

По сім приступлено до вибору уряду. Тут знов п. Назарук в довшій бесіді пояснив, що на підставі централізації отаман остає тай сам і добирає собі прочих урядників-старшин, поясьнюючи, що се тільки до загального референдум. (Такого референдум до днесь не було). На зїзді я був безрадний, бо всі майже делеґати з Шикаґо і Дітройту були напомповані Назаруком ще перед зїздом, що централізація мусить бути. Так вона й остала. Коли я хотів забрати голос та обширнійше представити присутним, що таке поступовання до добра не доведе, то мені не дали голосу.

Коли вже дискусію убито, п. отаман, радий з того, що ніхто не виступає против, оголосив себе отаманом та номінував тимчасом головну старшину,— ту саму, що була до тепер, між ними і мене. Я хотів абсолютно не приняти та для святого спокою не обзивався, а слідив, що з того вийде. Оден тільки д. М. Коцюк уряду не приняв і від того часу не стоїть в Січових Рядах. Махнув рукою і сказав: „Робіть собі, що хочете, але мені здається, що то єдиновласте доведе до того, що слідуючий зїзд буде „в одній особі".

Оттак і покінчилася конвенція. Одно тільки потішаюче з цілої централізації й ухвал сего зїзду, поміщених в „Січи" з червня 1924, а се, що ся централізація, єдиновласте і монархізм се тільки проба до найблизшого зїзду, що має бути літом 1927 в Дітройті. Бажавби я, щоб оставші досі Січовики, притримуючися сеї ухвали, сказали на найблизшім зїзді: „досить тої проби" — та повели Січ дорогою традиційною, нашою, рідною а не чужою — монархістичною.

Взявши так владу в руки, п. Назарук і п. Гриневецький розгулялися на добре. Мені заявив п. Назарук відразу, що я до „єдиновластя" не можливий, бо, каже: „Ви, товаришу, Гуцул з Коломийщини, значить вихованок Трильовського, а сі люде се найбільші хаотики". Та я собі з сего нічого не робив, а що я вихованок Трильовського, сего не стидаюся, бо й нема чого стидатися. Злого від Батька Кирила нічого більше не дістав, як тільки научився любити ідею Січи. Розуміється осунути мене так відразу якось не виходило, а боротьба зі мною була конечна.

Як відбилася централізація на Січи? Ми побачили її наслідки наперед при номінації старшин. Де тільки який старшина дістав номінацію, а з нею накази, там робота занепадала, а згодом і годі було скликати членів на збори. Убийчим ділом для Січий показалася номінація нездібних старшин або таких, що подобались і тільки отуманови, а не людям в даній місцевости. Таке вийшло приміром в Дітройт з номінованнем п. М. Федитника. Скільки то було клопотів через сю номінацію! Люди сего старшини не хотіли, а отаман силою накинув. Ту рану ще нині Дітройтці носять. Знають і відчувають се дд. М. Коваль, С. Ґава, П. Натинка, В. Дяків, П. Лобур і инші.

Третим шкідливим ділом була суспендація старшин. Приятель головного отамана доніс, що той а той старшина „ноґуд" — і отаман, не питаючи нікого більше: „вон з ним!" Пішов старшина, а за таким старшиною ішла часом ціла сотня. Приміри: Филаделфія, Сотня 5, Сотня 6. в Нюарку, Ню Джерзи, і ин. Одним словом почалися накази за наказами, а за ними почали летіти коміть головою сотні за сотнями. Деякі розліталися, а инші знов відривалися від Централі та ставали незалежними, як се робиться й до нині.

Пішла сотня в Нюарку; Ню Джерзі, одна й друга, з С. Карпою і Круком на чолі. Пішла сотня в Монессен, Па., з В. Станішевським на чолі. Пішли сотні: мужеська, жіноча і діточа при православній громаді в Ботлер, Па., з о. М. Климовичом на чолі. А далі пішли сотні в Микізракс, Пітсбурґу, Росcфорд, О., Клівеленді, О., і ин. Одним з найголовнійших убийничих діл в Січи було деморалізованнє людей кличами: „Не скількости нам треба, а якости". — „Кому не видиться наша програма, най іде собі геть!" „Остане пять, а добрих!" А друге, що відбирало в народі духа, се було цькованнє людей проти всілякої висилки жертв на сироти, інвалідів, Рідну Школу і т. и. П. Назарук всюда говорив і писав: Там в краю нема нічого, там хаос. Там нема доброї орґанізації ані державної думки. Ми орґанізація, що будуємо державу. Нам самим треба грошей... і т. п. — повно такого було в „Січи" та в кождій бесіді всюда. Се підривало духа в народі до тої степени, що годі було де зарядити яку збірку, або й подумати про рідний край, котрим наш еміґрант тільки жиє. Про „Обєднаннє", в склад котрого входила і Січова Орґанізація, годі було й подумати! Назарук все впоював в старшин, що Січ се обєднаннє, а Скоропадський виратує Україну, а не темна маса. Обєднаннє, — говорив він, — се вітер, піре й видумка др. Мишуґи. Що ми поможемо „Обєднаннями"? Нам треба правного господаря, признати — Скоропадського і вже є Україна.

Оттаке писалося і говорилося, а Січ летіла коміть головою.

Бачучи се, почав я приватну переписку з відступившими відділами, та молив, щоби не відступали, а держались — а може ще лихо направиться, Та се не помагало. Я просив п. Гриневецького, щоб застановився, чим то все скінчиться, та щоб подумати, як ратувати Січову Орґанізацію, та він, замісць думати над ратунком орґанізації, приготовляв з п. Назаруком „Заклик" — та признанне Скоропадського правним гетьманом Січи і всієї України.

(Дальше буде).

ПОКЛИК

до односельчан села Печенія, повіт Перемишляни.

Дорогі Родимці!

На днях наспів до нас лист з рідного нашого села Печенія від Господарської Спілки і читальні Просвіта з просьбою о матеріяльну поміч.

Як вже нам відомо, що світова війна знищила весь наш здобуток. Остались руїни і згадки про околицні наші народно-просвітні здобутки. І ми вже гадали, що під тяжким гнетом наших ворогів не двигнемось. Але завдяки кільком одиницям, котрі невтомно старались розбудити почуттє до народної праці, засновано „Господарську Споживчу Спілку" і читальню „Просвіти". До сего часу обі ті інституції містяться в приватнім домі, але провідники сеї народної праці не устають і помимо всяких перепон, які на кождім кроці зустрічають, сильні духом, розпочали будову, котра вимагає великих коштів. Вони всіми силами допомагають до докінчення сеї народної твердині, але брак їм гроша, щоби покрити дах і докінчити будову на зовні і в середині, щоби перепровадитись до свого відповідного на ту ціль збудованого будинку.

Тож управа „Господарської Споживчої Спілки" і читальні „Просвіта" віднеслись до нас з горячою просьбою о матеріяльну поміч. Підписаний тимчасовий комітет помочі рідному селу Печенії кличе до Вас всіх односельчан села Печенії: Допоможіть нашим братам в їх змаганнях до докінчення розпочатого діла, до докінчення будови, бо матеріял знищиться, коли даху не затягнуть. Ми віримо, що ні один з нас емігрантів походячих з села Печенії не відкажесь з жертвою на так благородну ціль. Ми віримо, що Ви розумієте і знаєте, яке значіння має в теперішних часах господарська споживча спілка і читальня „Просвіти". До сего часу зложили на повисшу ціль слідуючі: Гринько Семків 2 дол., Параскевія з дому Галай зам. Венґер 5 дол., Дмитро Семків 2 дол., Теодор Семків 5 дол., Юлія з Шимановських Стрембіцька 2 дол., Ілько Курочка 2 дол., Василь Роман 1 дол. Василь Крохмальний 2 дол., Роман Кузьма 5 дол., Андрій Васильців 5 дол. і Анна Крап 1 дол. Разом зложено 32 доляри. Жертви проситься слати на адресу касієрки Параскевії Венґер, 115 St. Mrks Place, New York, N. Y.

За комітет:

Теодор Семків,
Андрій Васильців,
Роман Кузьма.

ЛЮБОВ, МИЛОСЕРДЯ І ЗАКОН.

В Парижі сталася перед роком така страшна подія: театральна артистка, Умінська, вбила вистрілом з револьверу свойого невичічимо хорого мужа, щоб вкоротити його страшні терпіння, на які не могла дивитися. І хоча її вчинок назвали „злочином ангела", то все-таки він був злочином, бо був вбивством чоловіка. Парижський суд судив Умінську і, розглянувши докладно мотиви її вчинку, звільнив її від вини і кари.

Чи, виправдуючи Умінську, суд сказав, що вбиство милосердя допускаєме і безкарне? Ні! Не міг цього сказати суд, бо не каже цього закон. Той останній уважав кожне вбивство людини злочином, за який чекає кара. Той закон незмінний. І коли всесвітній зїзд лікарів думав над тим, щоб лікарям дати право в якийсь легкий спосіб позбавляти життя, а тим самим вкоротити терпіння невиличимо хорих людей, то не прийшло до ніякої ухвали. Ніхто досі не може станути на тому становищі, що можна відібрати людині життя, хочби навіть із таких високолюдських мотивів. Про правильність такого поставлення справи можнаб богато говорити. Але закон каже: „не вбий"! І того закона держалися судді Умінської. Вони тільки увійшли в її положення, зрозуміли її душевний стан, а наслідком того видали такий високолюдський присуд.

В травні ц. р. стався подібний випадок у Львові. В родині Ахтів був син технік і дочка скрипачка. Сталося нещастя. Дівчина збожеволіла і дістала страшних нападів шалу. Родичі віддали її до якогось приватного заведення для лікування. Але по якімсь часі грошеві засоби вичерпувалися. З конечности віддали її до Кульпарківської лічниці. І тут починається трагедія. Брат з матерю часто відвідував сестру в цім страшним заведенню. Не міг дивитися на її муки, на її страшне окруження. Забрали її до дому, думаючи, що серед тиші родинного життя вона поздоровшає. Надії завели. Атаки шалу дівчини були такі страшні, що не можна було її вдержати. Приходилося віддати її знову на Кульпарків. Але любов брата не допускала навіть тої думки. Його прошибав страх, коли він подумав, що сестра мусітиме жити серед такого страшного окруження. А коли в часі одного страшного нападу шалу дівчини мати в розпуці клякнула перед образом і голосно молилася: „Боже, верни їй здоровля або смертю вкороти її муки!" — синові прийшла страшна думка до голови. Купив набої і застрілив шаліючу сестру. Непритомний майже віддав чотири стріли, аж батько вихопив йому револьвер з рук.

В останніх днях скінчилася ця справа перед судом присяглих. Присуд увільняючий. Нещасливого хлопця випущено на волю.

ЖЕРТВИ ФАШИСТСЬКОГО ТЕРОРУ.

Дня 11. XI. ц. р. відбувався перед черновецьким трибуналом процес проти студентів-демонстрантів, яких оскаржували два румунські професори, а саме Діаконеску і Цопа.

Вже кілька тижнів до процесу той самий професор Діаконеску (назначений на іспити до Черновець з Яс) видав брошуру, в якій помиями обливав всі буковинські національности, крім Румунів, а студіюючу молодь і пресу більшости населення назвав большевицькою, яка ворожа до Румунії і досі веде іреденту і т. п. Брошуру видала румунська фашистська організація „кузістів" в Ясах. Вслід за брошурою румунські вчителі середніх шкіл на своїм зібранню ухвалили резолюцію, в якій жадають, щоб іспити зрілости протягом трох років відбувалися не в Буковині, а перед чисто румунською комісією в самій Румунії. Столична авересканська й ліберальна преса підняли цілу кампанію проти „демонструючих меншостей" і таким робом підготовляли потрібний настрій для суду над „державними ворогами".

Яко судові оборонці обох професорів прибули до Черновець „світила" румунського фашистського руху, а це адвокати Морареску й Ілієску. Перший з них звісний тим, що перед роком відбувався його процес перед военним судом в Букарешті, в якім то процесі виявилося, що Морареску, будучи офіцером пограничної сторожі на Дністрі, власноручно вбив 126 біженців з України, а сотки біженців його команда катувала і грабила. Це посвідчили самі румунські офіцири, бувші товариші по службі з Морареском. Але военний суд увільнив цього звіря в людськім тілі, а румунські фашисти зробили з нього „національного румунського героя", що обороняв взірцево Румунію і західну культуру перед большевиками. (Так справді дослівно звучав судовий вирок).

Другий оборонець Ілієску звісний з ошуканьчої афери в нафтовім промислі в Моренах, де був головним оскарженим. На процесі ці взірцеві оборонці зараз таки на початку розправи зробили скандал і заявили, що на салі суду панує „ворожа Румунії атмосфера" і тому вони жадають перенесення процесу до самої Румунії. Оборонцям студентів, що протестували проти такого жадання, відповіли ці фашисти: „Ідіть в Палестину й говоріть там з рабінами". Само собою, що серед публики піднявся рішучий протест проти цих хуліґанів і колиб не поліція, то їх булиб побили. Трибунал відложив засідання до тижня. По опущенню салі раздається вистріл і на землю паде один із оскаржених студентів Д. Фалік, до якого стрілив румунський студент-фашист Тоту, що приїхав також на процес спеціяльно з Яс. Тоту арештовано і він на слідстві заявив: „Я читав брошуру проф. Діаконеску і рішив пімстити обиду румунської національности, яку заподіяли демонстранти".

Це убийство викликало в Чернівцях небувалу констернацію. На похоронах, що відбувся 14. XI. ц. р., взяло участь поверх 50,000 чол., між ними і представники делеґації від Українців, Німців і Поляків. Це був небувалий протест проти румунського фашистського як авересканського так і лібералього терору над нерумунським населенням Буковини.

Сиґуранца заборонила похоронному походови переходити головними вулицями міста, а також зривала жалібні хоругви з домів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ